១. សមាសភាពសិក្សាស្រាវជ្រាវ

- លោក ហ៊ីង ប៊ុនណាត អ្នកដឹកនាំការស្រាវជ្រាវ
- លោក យុត ឃីម ជំនួយការដឹកនាំការស្រាវជ្រាវ
- លោក លី ជី ជំនួយការសិក្សាស្រាវជ្រាវ
- លោក ឡាច ចំរើន ជំនួយការសិក្សាស្រាវជ្រាវ

២. សមាសភាពចូលរួមផ្តល់យោបល់ និងខ្លឹមសារអត្ថបទ

- លោកពូ រស់ លីម អ្នកដឹកនាំសហគមន៍ក្អួយ ភូមិបង្កើនផល
- លោក ទន់ មាន អ្នកដឹកនាំសហគមន៍ក្អួយ ភូមិត្រពាំងទន្ទឹម
- លោកពូ អ៊ុន វី អ្នកដឹកនាំសហគមន៍ក្អួយ ភូមិរំចេក
- លោកអ៊ុំ ហ៊ុត សាវី ចាស់ស្រុកនៅសហគមន៍ក្អួយ ភូមិក្រាំងដូង
- លោកអ៊ុំ ទុយ ឆេង ចាស់ស្រុកនៅសហគមន៍ក្អួយ ភូមិរំដេង

៣. តំណាងសហគមន៍ដែលបានចូលរួមផ្តល់យោបល់

- តំណាងសហគមន៍ក្អួយ ភូមិភ្នាក់រលឹក
- តំណាងសហគមន៍ក្អួយ ភូមិផ្អា
- តំណាងសហគមន៍ក្អួយ ភូមិសំរោង
- តំណាងសហគមន៍ក្អួយ ភូមិតស៊ូ
- តំណាងសហគមន៍ក្អួយ ភូមិប្រើសក្អក
- តំណាងសហគមន៍ក្អួយ ភូមិប្រមេរ
- តំណាងសហគមន៍ក្អួយ ភូមិប៉ាលហាល

៤. ជំនួយការបកប្រែភាសាបរទេស

- ក្រុមការងារបច្ចេកទេស ភូមិអាស៊ី (ខេត្តកំពង់ធំ)
- លោក ហ៊ីង ប៊ុនណាត

៥. សម្របសម្រួល និងចងក្រង

- លោក ហ៊ីង ប៊ុនណាត

រក្សាសិទ្ធិដោយ OPKC

មាតិការ	ទំព័រ

1. សេចក្ដីផ្ដើម 3
- បុព្វហេតុ 3
- គោលបំណង 3
- ខ្លឹមសា 3

2. ពាក្យតាមអក្សរ 4
- អក្សរក 4-6
- អក្សរខ 6
- អក្សរគ 7-8
- អក្សរឃ 8
- អក្សរង 8
- អក្សរច 9
- អក្សរឆ 10
- អក្សរជ 11-12
- អក្សរឈ 13
- អក្សរញ 13
- អក្សរដ ....14-15.
- អក្សរត 15-21
- អក្សរប 21-28
- អក្សរព 28-30
- អក្សរវ 30-32
- អក្សរស 32-33
- អក្សរអ 33-36

រក្សាសិទ្ធិដោយ OPKC

១. សេចក្តីផ្តើម

១.១. បុព្វហេតុ

អង្គការលើកស្ទួយវប្បធម៌កួយ តាមរយៈកម្មវិធីចំណេះដឹងនិងសហគមន៍ បានអនុវត្តគម្រោងស្តីពី **"ការលើកកម្ពស់ភាសាដើមកួយ និងភាពអង់អាចសហគមន៍"** ក្រោមមូលនិធិពី VOICE។ គម្រោងបានសហការជាមួយអាជ្ញាធរ និងយុវជនជាជនជាតិកួយក្នុងខេត្តព្រះវិហារ និងខេត្តកំពង់ធំ ព្រមទាំងខេត្តមួយចំនួនទៀតចាប់ពីខែមេសាឆ្នាំ២០២២ដល់ខែមេសាឆ្នាំ២០២៤។ បញ្ហាដែលបានរកឃើញ អង្គការលើកស្ទួយវប្បធម៌កួយបានចងក្រងក្រុមការងារសហគមន៍កួយបន្តការសិក្សាស្រាវជ្រាវ ចងក្រងភាសារកួយបុរាណ និងពាក្យកួយបច្ចុប្បន្ន។ អក្សរជនជាតិដើមភាគតិចកួយបានបាត់បង់ដោយនៅសល់តែរឿងនិទានតៗគ្នា។ ភាសាកួយត្រូវបានប្រមូលចងក្រងដើម្បីធ្វើជាសៀវភៅ វចនានុក្រម រក្សាទុកតាមអែប គេហទំព័រ និងប្រព័ន្ធសង្គម។ សហគមន៍ជនជាតិដើមភាគតិចកួយដែលស្ថិតក្នុងតំបន់ក្រុមហ៊ុនសម្បទានសេដ្ឋកិច្ច និងសម្បទានរ៉ែ បានបន្លឺសម្លេងរបស់ខ្លួនអំពីការប្រើប្រាស់សិទ្ធិតាមយរៈការនិយាយភាសាដើមអត្តសញ្ញាណត្រូវបានយកចិត្តទុកដាក់ឡើងវិញដោយយុវជន។

គោលបំណង

១,២, ខ្លឹមសារៈ

អង្គការលើកស្ទួយវប្បធម៌កួយ (OPKC) បានពង្រឹងការនិយាយភាសាកួយឡើងវិញ ដោយផ្តើមចេញពីជនជាតិកួយខ្លួនឯងតាមរយៈក្រុមប្រពៃណី ក្រុមសហគមន៍ដែលបានចងក្រង និងសកម្មភាពផ្សារភ្ជាប់រវាងចាស់ទុំនិងយុវជន។ សហគមន៍កួយបានទំនាក់ទំនងគ្នាជាភាសាកួយពីតំបន់មួយទៅតំបន់មួយតាមរយៈការផ្ទេរចំណេះដឹង និងទំនាក់ទំនងព័ត៌មានសង្គម។ ក្រុមសកម្មគិតគូរសហគមន៍(ATTGs)ត្រូវបានចងក្រងនៅតាមខេត្ត។ ក្រុមអប់រំយុវជនកួយ(ETTGs) ត្រូវបានចងក្រងឡើងផ្តោតលើសកម្មភាពចូលរួមចងក្រងភាសាកួយ ការរៀនភាសាកួយ និងការបង្រៀនភាសាកួយ។

១.៣. គោលបំណង

គម្រោងមានគោលដៅ ដើម្បីលើកកម្ពស់ភាសាជនជាតិដើមភាគតិចកួយ តាមរយៈវចនានុក្រមកម្មវិធីពហុភាសា និងការពង្រឹងភាពអង់អាចសហគមន៍កួយ អមដោយគោលបំណងរួមចំនួនពីរគឺៈ ទីមួយៈបង្កើនចំណេះដឹងពីភាពអង់អាចរបស់សហគមន៍កួយ តាមរយៈការពង្រឹងការភាពអង់អាចដល់សហគមន៍កួយ ក្នុងការកសាងបណ្តាញសកម្មដោយមានក្រុមការងារសហគមន៍កួយធ្វើសកម្មភាពរួមគ្នា។ ទីពីរៈការពង្រឹងពហុភាសាជនជាតិកួយតាមរយៈការផ្សព្វផ្សាយវចនានុក្រមពហុភាសាកួយតាមរយៈការចងក្រង

OPKC

ពាក្យថ្មីនិងពាក្យពីបុរាណនិងធ្វើឲ្យមានតាមលំដាប់អក្ខរក្រមដាក់ក្នុងប្រព័ន្ធកម្មវិធីអនឡាញ និងការផ្សព្វផ្សាយវចនានុក្រម និងអក្ខរក្រមក្នុងពត៌មានសង្គមឲ្យកាន់តែមានសម្លេង។

២. ពាក្យតាមអក្សរក្រម

ភាសាកួយ	ភាសាខ្មែរ	ភាសាអង់គ្លេស	ខ្លឹមសារ និងការបកស្រាយ
អក្សរ ក			
កប ចៀង *(តំបន់អ្វ៊)* **កោប ចៀង** *(តំបន់ក្រើ)*	ទាក់ ឬចាប់ដំរី	Catch elephants	នៅតាមភូមិខ្លះ ជនជាតិកួយពីបូរាណ ត្រូវតែមានអ្នកចេះវិធី និងមានចំណេះដឹងខាងការទាក់ដំរីពីព្រៃយកទៅចិញ្ចឹមនៅស្រុក។ នៅមុនសម័យអាណានិគមបារាំង ជនជាតិកួយប្រើប្រាស់ចំណេះដឹងការទាក់ដំរីសម្រាប់ជាកម្លាំងអូសទាញដូចជា: ការអូសឈើធ្វើផ្ទះក្នុងភូមិ ការសាងសង់វត្តអារ៉ាម សាឡុំ ហារ ឬកុដក្នុងវត្ត ឬជិះដំរីជាមធ្យោបាយធ្វើដំណើរពីភូមិមួយទៅភូមិមួយទៀត ឬជិះដំរីទៅចូលរួមពិធីបុណ្យ។
កន ចៅ 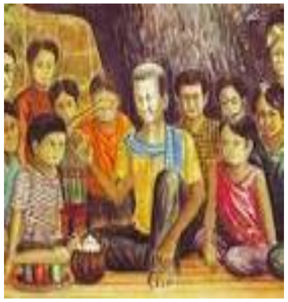	កូនចៅ	Descendant	សំដៅលើពាក្យដែលជនជាតិកួយ ប្រើនៅពេលដែលពួកគាត់និយាយទៅកាន់កូនចៅគាត់ ដោយពោលជារួមទៅលើកុមារាកុមារី និងយុវជនក្នុងការបង្ហាញពីការស្រឡាញ់ពេញចិត្ត ការផ្តល់ជំបូន្មាន ឬឲ្យយុវជននិងកុមារទាំងនោះចេះសាមគ្គីគ្នា។ ជាទូទៅចាស់ស្រុក ឬចាស់ទុំនិយាយទៅកាន់ក្មេងៗ ឬមនុស្សជំនាន់ក្រោយដោយបង្ហាញការផ្តល់សេចក្តីគោរព និងការអធ្យាស្រ័យនិស្ស័យកូនចៅ។
កោះ ក្មូច	ព្រៃកប់សព	Cemetery	ពាក្យនេះ សំដៅដល់ព្រៃកប់ខ្មោច ឬព្រៃស្មសាន ដែលពីដើមឡើយជនជាតិកួយ នៅពេលដែលពួកគាត់បង្កើតភូមិមួយ ពួកគាត់ត្រូវរក្សាទុក

ព្រៃស្របតាមទំហំជាក់ស្តែង ឬទំហំត្រៀមទុកពង្រីកសម្រាប់សមាជិកក្នុងភូមិដែលមរណៈកាល។ ពួកគាត់អនុវត្តការកប់សព ឬរំលាយសពនៅក្នុងព្រៃតែមួយ។ ជនជាតិកួយរក្សាទំហំដីព្រៃកប់សពដោយគិតពីកំណើនអ្នកភូមិ និងការរីកភូមិទៅពេលអនាគត។ ជនជាតិកួយប្រើប្រាស់ចំណេះដឹងប្រពៃណីរបស់ខ្លួនក្នុងការកប់សព ឬរំលាយសពដោយរៀបចំកិច្ចតាមប្រពៃណី ហើយមានអ្នកភូមិចូលរួមជួយគ្នា។

ភន្ត្រៅ ភា
(តំបន់អ្វ៊)
បំបូល ភា
(តំបន់អ្រ្វើ)

ទៅបំពុលត្រី

Go and poison fish

ពាក្យនេះ ត្រូវបានប្រើប្រាស់ដោយជនជាតិកួយពីបុរាណ គឺសំដៅទៅលើសកម្មភាពរបស់បុរសៗដែលមានកម្លាំង ហើយបានបបួលគ្នីគ្នាទៅរកផ្លែឈើ ឬផ្កាលដើម្បីយកទៅបុក ឬដំឲ្យហ្មត់នៅតាមមាត់អូរ ឬមាត់ប្រឡាយដែលមានអន្លង់ទឹកជ្រៅ និងមានត្រីច្រើន។ ក្រោយពីការបុក ឬដំឲ្យហ្មត ពួកគាត់អូសចុះអូសឡើងក្នុងទឹកដើម្បីធ្វើឲ្យទឹកល្អក់ហើយសារធាតុថ្នាំរលាយចូលទៅក្នុងទឹកអន្លង់ធ្វើឲ្យត្រីទាំងតូចទាំងធំពុល ប្រកាច់ ឬស្លាប់ ពេលនោះពួកគេងាយស្រួលក្នុងការចាប់ ឬត្រងយកត្រីបានងាយស្រួលហើយបន្ទាប់មកពួកគាត់ក៏យកទៅធ្វើជាម្ហូបអាហារ និងចែករំលែកដល់បងប្អូនក្នុងភូមិ។

ភប ឆ្លៅ
(តំបន់អ្វ៊)
ភប ភ្លា
(តំបន់អ្រ្វើ)

ចាប់សត្វខ្លា

Catch tigers

ពាក្យនេះសំដៅលើសកម្មភាពព្រានព្រៃដែលចេះវិធី ឬក្បួនចាប់ខ្លា។ នៅពេលដែលសត្វខ្លាអុកឡុក ឬចូលភូមិ ជនជាតិកួយពីបុរាណ បានបបួលគ្នីគ្នាធ្វើអង្គប់ដាក់យកសត្វខ្លា ដោយប្រើប្រាស់ចំណេះដឹង និងការសាមគ្គីគ្នា។ ពួកគាត់ធ្វើបែបនេះដើម្បីទប់ស្កាត់ការរាតត្បាតពីសត្វខ្លាដែលនឹងចូលភូមិធ្វើឲ្យអ្នកស្រុកខ្លាចរអារ ឬដើម្បីកុំឲ្យសត្វខ្លាស៊ីគោ

ស៊ីក្របីរបស់អ្នកស្រុក ឬកុំឲ្យមានការរំខានដល់អ្នកស្រុក ឬដើម្បីកុំអោយអ្នកស្រុកមានការភ័យខ្លាច។ ការចាប់សត្វខ្លានេះ ជាទូទៅនៅក្នុងភូមិគឺមានអ្នកចេះមន្តអាគម និងចេះក្បួនដាក់អន្ទាក់ ឬអង្គប់ខ្លា។ ក្រៅពីនេះ ពួកគាត់ត្រូវមានការប្រយ័ត្នក្នុងការយកសាច់ខ្លា ឬការរក្សាទុកឆ្អឹងសត្វខ្លាឲ្យមានសុវត្ថិភាព ដើម្បីកុំឲ្យមានការប្រែក្លាយជាព្រាយក្បាលខ្លា។

ភោះ ជួស យាក់

ព្រៃអារក្ស អ្នកតា

Spiritual forest

ពាក្យនេះ សំដៅលើព្រៃតំណម ឬព្រៃចុងភូមិ ដែលជនជាតិកួយពីមុនគ្រប់ទីកន្លែងកាលពីសម័យមុនតែងតែកសាងភូមិឋានហើយរក្សាព្រៃមួយកន្លែងធំគួរសមសម្រាប់ជាកន្លែងប្រតិត្តិកម្មវិធីឡើងអ្នកតាប្រចាំឆ្នាំ ឬសម្រាប់បន់ស្រន់ លាបំណន់ និងធ្វើកម្មវិធីសម្បថជាដើម។ ព្រៃដូនតា គឺជាលំនៅសម្ងាត់មួយដែលមិនមានសមាជិកណាមួយទៅប៉ះពាល់បាន ពីព្រោះគេខ្លាចត្រង់ថា អ្នកតានៅព្រៃនោះមើលឃើញពួកគាត់ធ្វើអ្វីៗ តែពួកគាត់មិនអាចមើលឃើញអ្នកតាបានទេ។ ពួកគាត់ត្រូវសម្តែងការគោរពខ្លាំងបើខុសឆ្គងខ្លាំង អ្នកតាអាចយកជីវិត ឬធ្វើឲ្យមានបញ្ហាក្នុងភូមិជាដើម។

អក្សរ ខ

ខេល

ការវាយខែល

Khmer shielding

ពាក្យនេះសំដៅលើសកម្មភាពនៃការវាយខែលដែលជាក្បាច់គុណបង្ហាញពីសមត្ថភាព និងទេពកោសលក្នុងការសម្តែង និងភាពអត់ធ្មត់។ ក្បាច់គុណនេះជាកម្មវិធីប្រពៃណីមួយដែលជនជាតិកួយសម្តែងក្នុងកម្មវិធីចែកឆ្នាំចាស់ចូលឆ្នាំថ្មី។ ក្បាច់គុណនេះ ពីដើមឡើយបង្កប់ទៅ

ដោយវេទមន្ត និងភាពស័ក្តិសិទ្ធិនៃឱសថបូរាណ ដែលការពារស្បែកមិនឲ្យឈឺក្នុងការសម្តែង។ នៅតំបន់ខ្លះគេសម្តែងបង្ហាញអំពីរិទ្ធិនៃការប្រើប្រាស់ថ្នាំស្លឹក ការប្រើផ្គាលបូរាណ ឬការបង្ហាញពីសិល្បៈនៃក្បាច់គុណ ដែលគេសម្តែងសាទរក្នុងពេលដង្ហែរផ្ការប្រាក់ចូលវត្តអារ៉ាមក្នុងកម្មវិធីបុណ្យប្រពៃណី។

អក្សរ គ

គ្វាល ត្រៀក/ត្រ្វ៉ក 	ឃ្វៀលក្របី ឬ ឃ្វាលគោ	Tend cattle	ពាក្យនេះសំដៅលើសកម្មភាពដែលជនជាតិកួយ កាលពីបុរាណមកដល់បច្ចុប្បន្នតែងតែមានគោច្រើន ឬក្របីទាំងហ្វូង ហើយពួកគាត់បានមើលថែរក្សាដោយដេញឲ្យទៅស៊ីស្មៅនៅវាល ឬព្រៃរបោះ ដែលជាទីតាំងរួមសម្រាប់កន្លែងចិញ្ចឹមគោ ឬក្របី។ ពួកគាត់តែងតែឃ្វាលនៅទីនោះជាប្រចាំ។ ជាទូទៅជនជាតិកួយតែងតែរក្សាទុកព្រៃរបោះ ឬវាលយ៉ាងធំ ដែលមានត្រពាំង អូរ និងបឹងសម្រាប់ទីកន្លែងឃ្វាល និងកន្លែងមើលថែគោ ឬក្របី។
គ័ស ទ្រខ 	គោះអង្រ្កង ចាក់អង្រ្កង	Collect sour red ant by cracking its nest and put them in a container	ពាក្យនេះ ត្រូវបានជនជាតិកួយប្រើប្រាស់ក្នុងសកម្មភាព នៅពេលដែលពួកគាត់ទៅចាក់អង្រ្កង ឬគាស់អង្រ្កងដើម្បីយកទៅធ្វើម្ហូបអាហារ។ ភាគច្រើនគឺស្ត្រីទៅជាក្រុមដោយប្រើប្រាស់ឧបករណ៍ធ្វើដោយដៃ ដូចជាកន្ត្រក ជាល កញ្ជើ ឬល្អី។ ពេលចាក់អង្រ្កងបាន ពួកគាត់គាស់អង្រ្កងទៅក្នុងថាំង ឬធុងដែលមានទឹក។ នៅពេលបានអង្រ្កងច្រើនពួកគាត់ចែកគ្នាដើម្បីធ្វើអាហារបរិភោគ។

គ័ស ក្ចត	គោះកង្កែប ឬ ចាក់កង្កែបក្នុងរហែងដីប្រេះ	Find frogs in cracked soil	ពាក្យនេះ ជនជាតិកួយប្រើប្រាស់ក្នុងពេលដែលពួកគាត់បបួលគ្នីគ្នាទៅគាស់ដីនៅតាមត្រពាំងដែលប្រេះរហែង បន្ទាប់ពីរីងទឹកអស់។ នៅពេលស្ថានភាពដីស្ងួតមានប្រហោង ឬប្រេះរហែង ដែលមានកង្កែបរស់នៅក្នុងនោះ ពួកគាត់ជួយគ្នាគាស់ដី រួចហើយពួកគាត់ចាប់យកកង្កែបកូប ឬកង្កែបស្រូវបានយ៉ាងស្រួលដើម្បីយកទៅធ្វើម្ហូបអាហារតាមគ្រួសារ ឬចែកចាយផ្ទះជិតខាង។ សកម្មភាពនេះជាសកម្មភាពប្រពៃណីក្នុងការច្នៃប្រឌិតរកឃើញនូវវិធីថ្មី។

អក្សរ ឃ

ឃៀល គោះ	ឃ្មុំមានម្ចាស់ ឬ ឃ្មុំព្រៃមានម្ចាស់	Domestic bees or managed wild bees	ពាក្យនេះ សំដៅលើសត្វឃ្មុំដែលមានលក្ខណៈកាច សាហាវ មិនអាចនរណាទៅក្បែរបាន។ វាជាឃ្មុំដែលជនជាតិកួយឲ្យជំនឿថាជាឃ្មុំលោកតា។ ឃ្មុំនេះបើមាននរណាធ្វើមិនល្អ ឬមានគំនិតមិនល្អ នៅពេលនោះឃ្មុំនឹងទិចក្នុងពេលដែលពួកគាត់ចូលព្រៃ ហើយបើខុសតំណមនោះឃ្មុំនឹងទិចខ្លាំង។ បើមាននរណាយកឃ្មុំ នៅពេលដែលឃ្មុំនោះដេញនឹង ហើយឃ្មុំនោះដេញរហូតដល់ផ្ទះ ហើយមានអ្នកខ្លះរត់ចូលមុងដើម្បីសុវត្ថិភាពក៏មានដែរ។

អក្សរ ខ

ខារ អែំល	ជម្ងឺកាចសាហាវឬជម្ងឺងារបាល	Malignant disease	ពាក្យនេះ ជនជាតិកួយប្រើសំដៅលើស្ថានភាពនៃជម្ងឺដ៏កាចសាហាវ ឬក្នុងស្ថានភាពដ៏អាក្រក់លើសុខភាពសត្វ។ នៅពេលដែលសត្វពាហនៈ ឬសត្វបក្សីក្នុងស្រុកបានស្លាប់រង្គាលនៅតាមផ្ទះ អ្នកស្រុកជនជាតិកួយហៅជម្ងឺនេះថា ងារវាយក។ ដូច្នេះដើម្បីការពារជម្ងឺទាំងនេះមិនឲ្យកើត

ឡើង អ្នកស្រុកមានជំនឿថាត្រូវតែសែនជូនដូនតា លាងគ្រោះចង្រៃដែលធ្វើក្នុងពេលពិធីឡើងអ្នកតា។

អក្សរ ច

ចាំ ព្លី ប៉ាញ់ ចែម *(តំបន់ស្រើ)* **ចាំ ប្លី ប៉ាញ់ ចែម** *(តំបន់ស្វ៊ា)*	ចាំបាញ់សត្វមកស៊ីផ្លែឈើ	Wait for shooting animals or birds to come and eat fruit	ពាក្យនេះសំដៅលើ សកម្មភាពដែលជនជាតិកួយ ជាពិសេសបុរសៗ ដែលជាក្រុមព្រានព្រៃកាលពីបុរាណ (វចនានុក្រមសម្ដេចសង្ឃជួនណាតហៅថាព្រានសត្វ (គ្រាមភាសាកួយ) ដែលចេះដឹងខាងរបៀបបរបាញ់សត្វតាមប្រពៃណីដើម្បីបានសត្វ (ឈ្លូស ប្រើស រមាំង ខ្ទីង ខ្លា ជាដើម)។ គោលបំណងដើម្បីយកទៅធ្វើជាអាហារ និងចែកចាយបងប្អូនក្នុងភូមិ ដើម្បីបានបរិភោគទាំងអស់គ្នា។ នៅពេលបានសត្វ គឺព្រានសត្វផ្លុំស្នែង ឬផ្លុំអង្គប់ដើម្បីហៅកម្លាំងអ្នកស្រុកទៅយកសាច់ទុកហូបតាមផ្ទះ។
ចោះ ឆ្កាខ	យកម្រូម ឬចោះម្រូម	Take Marom (stingless bees) by piercing	ពាក្យនេះសំដៅលើសកម្មភាពដែលជនជាតិកួយ ជាប្រពៃណីគឺពួកគាត់មានគ្នាជាក្រុម ដោយបុរសៗនាំគ្នាទៅព្រៃឆ្ងាយពីភូមិ ដើម្បីទៅចោះម្រោមដែលមាននៅតាមរន្ធដើមឈើ។ ពួកគាត់ប្រើប្រាស់ចំណេះដឹង និងបច្ចេកទេសដើម្បីបានម្រោម ហើយយកទៅចម្រាញ់ យកក្បាលទឹកទៅធ្វើជាឧសថ ឬបរិភាគជាមួយអាហារផ្សេងៗតាមរបៀបរបស់ជនជាតិកួយពីបុរាណ។
ចេក ថ៉ារ់ តី	ថ្នាំវល្លិ៍គុយ	Kui (vine) medicine	ពាក្យនេះសំដៅលើប្រភេទដើមឈើជាវល្លិ៍គុយ ដែលជាទូទៅជនជាតិកួយតែងតែឲ្យតម្លៃក្នុងការថែរក្សា ការការពារ និងការប្រើប្រាស់វល្លិ៍

			គុយនេះសម្រាប់ព្យាបាលជម្ងឺដែលពាក់ព័ន្ធទៅនឹងស្ថានភាពសុខភាពរបស់ស្ត្រី ដែលភាសាសាមញ្ញជនជាតិកួយហោះថា (ថ្នាំទាស់ទឹកដោះនៅពេលស្ត្រីកូនខ្ចី)។ ក្រៅពីនេះ គេអាចយកដើមវាស្ងោរទឹកផឹក ឬត្រាំជាមួយស្រាសរជំនួយសសៃរឲ្យដើរស្រួល ហើយគេក៏អាចហូបផ្លែវាដែលមានរស់ជាតិជូរអែមទៀតផង។
អក្សរ ឆ			
ឆ្អែខ ម៉ែ	ជាពាក្យជេរប្រមាថ	An insult	ពាក្យនេះសំដៅលើការជេរទៅលើនរណាម្នាក់ ដែលបានធ្វើឲ្យនរណាមួយខឹងសម្បា ហើយប្រតិកម្មទៅវិញដោយមុខខឹងហើយប្រើពាក្យនេះជាការជេរ ឬបណ្តាសារ ដោយប្រៀបធៀបទៅនឹងស្ថានភាពអ្នកស្លាប់ដែលហើមប៉ោង ហៀរខ្លាញ់ដូចគេយកទៅដុតចោល។ ពាក្យនេះ មានប្រើប្រាស់ដោយជនជាតិកួយនៅតាមតំបន់ខ្លះ មិនទូទៅទេ។
ហ្បែង ឡែត	ពាក្យនេះប្រើសំដៅលើទង្វើមិនពេញចិត្ត	Refer to bad commitment of someone.	ពាក្យនេះចាស់ៗកួយ ប្រើភាគច្រើនសំដៅលើទង្វើរបស់នរណាម្នាក់ដែលនិយាយស្តីមិនគប្បី និងមិនមានប្រយោជន៍ ដូច្នេះអ្នកស្តាប់ហាក់ដូចជាមិនពេញចិត្តហើយក៏ប្រើពាក្យនេះតែម្តង។
អក្សរ ជ			
ជា ម៉ិច ផ្ទាល	ជីកប្រទាល	Dig succulent plants	ពាក្យនេះ សំដៅលើសកម្មភាពដែលជនជាតិកួយ (ទាំងបុរស ទាំងស្ត្រី) ជីកយកផ្ទាលពីក្នុងព្រៃក្បែរភូមិ ឬឆ្ងាយពីភូមិដែលដុះក្នុងព្រៃធំ។ ការជីកនេះ គេត្រូវទៅគ្នាច្រើននាក់ ដើម្បីការពារសុវត្ថិភាពពីសត្វ (ជ្រូកព្រៃ ខ្លាដំរី...) ពីព្រោះជ្រូកក៏ឈ្មុលជីស៊ីផ្ទាលនេះដែរ ហើយសត្វខ្លាគឺរកស៊ីជ្រូក

			ព្រៃ។ ពួកគាត់ជីកផ្កាលនេះ គោលបំណងដើម្បីយកទៅបំពុលត្រីនៅតាមអូ ឬបឹងឲ្យពុលដើម្បីងាយស្រួលចាប់យកទៅធ្វើជាអាហារ។
ជួក ញ៉្វក *(តំបន់ក្រើ)* **តាប់ ញ្វក់** *(តំបន់អ្វ័)* 	បុកម្ជូហូប	Make mixed sour fruit (Maju) with spicy dipping sauce	ពាក្យនេះ សំដៅលើសកម្មភាពរបស់ក្រុមស្ត្រី ឬក្រុមយុវជន ឬយុវនារីដែលឯកភាពគ្នាទៅរកផ្លែឈើជូរ ឬផ្លែណាមួយដែលហូបបាន ហើយរួមគ្នាបុកម្ជូរ រួចហូបជុំគ្នា ដោយបង្ហាញពីការសាមគ្គីគ្នា ក្នុងនោះអ្នកដឹកនាំការបុកម្ជូរគេដាក់ចំនួនផ្លែម្ទេសទៅតាមអាយុរបស់អ្នកបុកម្ជូរ។ នៅពេលហូបគេភ្នាល់គ្នាអំពីការឈ្នះក្នុងការហូប តើនរណាអាចទ្រាំនឹងការហិរបាន។
ជៀ រិត ភា 	ការទៅរុតត្រី	Fishing with Angrot (Khmer fishing gear)	ជាពាក្យដែលជនជាតិកួយប្រើប្រាស់ក្នុងសកម្មភាពរុតត្រីនៅតាមត្រពាំង បឹងតូច អូរ ឬប្រឡាយ។ ការរុតត្រីធ្វើឡើងក្រោយពីពួកគាត់បានជួបជុំនិងឯកភាពគ្នានៅក្នុងភូមិ ហើយពួកគាត់មានសភារៈសម្រាប់រុតទៅជាមួយផង និងមានវេចបាយ ឬដាក់អង្ករទៅដាំបាយ។ ក្នុងការរុតត្រីគឺតែងតែមានការបួងសួង ឬពោលពាក្យសុំម្ចាស់ព្រៃ ឬម្ចាស់ទឹកដើម្បីឲ្យបានត្រី និងសុំសេចក្តីសុខផងដែរ ដោយសារតែកន្លែងរុតត្រីជាទីតាំងដែលពួកគាត់មានជំនឿថាមានម្ចាស់ថៃទើបមានត្រីរស់នៅកកកុញ និងមាទឹកខ្ជួបប្រាំងផងដែរ។

ជី ស្រែំ ជីស្រ៉ែ *(តំបន់អ្រ្វី)* **ជៀស្រែំ ជៀស្រ៉ែ** *(តំបន់អ្វ័)* 	ទៅស្រែចម្ការ	Go to the farm or plantation	ពាក្យនេះ សំដៅលើសកម្មភាពជាប្រពៃណីដែលជនជាតិកួយ ទៅស្រែ ឬទៅចម្ការជាក្រុម ឬជាគ្រួសារសាច់ញាតិ។ ពួកគាត់មានស្រែ ចម្ការធំៗទៅតាមស្ថានភាពកម្លាំងអាចធ្វើបាន ដោយមានដីប្រើប្រាស់ដាំដំណាំស្រូវស្រែ ដីត្រៀមចម្ការវិលជុំ ដីទុកចញ្ចឹមសត្វនៅរដូវវស្សា និងដីត្រៀមចែកកូនៗ។ ក្នុងពេលវគ្គបង្កបង្កើនផល ការថែទាំ និងការប្រមូលផល ពួកគាត់ដេកនៅទីនោះជាក្រុមស្រែតំបន់ជាមួយគ្នា រហូតដល់ពេលដឹកទិន្នផលស្រូវទៅដាក់ជង្រុកនៅផ្ទះ។
ជូក កាស៊ីម *(តំបន់អ្រ្វី)* **អ្វាត់ កា សោម** *(តំបន់អ្វ័)* 	ចូកកំពឹស	Shrimping (by using nets, traps, even handpicking)	ពាក្យនេះ សំដៅលើសកម្មភាពជនជាតិកួយ (ស្ត្រី) ជាប្រពៃណីទៅរកត្រីតាមអូរ ប្រឡាយ និតត្រពាំងដែលមានទឹក និងមានត្រីរស់នៅ។ ពួកគាត់មានគ្នាជាក្រុម និងមានឈ្នាង ដើម្បីចូកកំពឹសផង និងរកត្រីផង។ ត្រី ឬកំពឹសដែលរកបានពីការចូកនេះ គឺមានរស់ជាតិឆ្ងាញ់។
ជៀ កោប ក្ឃួត *(តំបន់អ្រ្វី)* **ជៀ កប ក្ឃួត** *(តំបន់អ្វ័)*	ចាប់កង្កែប	Catch frogs	ពាក្យនេះសំដៅលើសកម្មភាព ដែលជនជាតិកួយទាំងប្រុសទាំងស្រីទាំងក្មេងទាំងចាស់ ប្រើប្រាស់វានៅក្នុងសកម្មភាពដែលពួកគាត់នាំគ្នាទៅចាប់កង្កែប (កង្កែបហ៊ឹង កង្កែបត្រូក កង្កែបជ័រ និងកង្កែបកូបជាដើម)។ ក្រោយពីមានភ្លៀងធ្លាក់មួយមេ ឬពីរមេរយ៉ាងច្រើន ហើយមានទឹកនៅតាមថ្លុក ឬតាមត្រពាំង តាមប្រឡាយ តាមអូរនៅដើមឆ្នាំ។ អ្នក

រក្សាសិទ្ធិរបស់ OPKC

ស្រុកបានបបួលគ្នាក្នុងភូមិទៅរកចាប់កង្កែបនៅតាមទីតាំងដែលមានសម្លេងកង្កែបពេទ័ទ្រហឹង អ៊ឹងកង។

ឆ្វាត់ ភា

ជញ្ជាត់ត្រី

Catch fish in shallow water

ពាក្យនេះ ប្រើនៅពេលដែលស្ត្រីជនជាតិកួយនាំគ្នាទៅជញ្ជាត់ត្រីអូរនៅទីតាំងដែលមានទឹករាក់ ឬទឹកដែលបម្រុងនឹងរីង ហើយនៅសល់ត្រីរស់នៅ ដោយសារតែនៅតាមទីតាំងដែលមានទឹកគឺសម្បូរទៅដោយស្លឹកឈើច្រើន។ ពួកគាត់ទៅដោយមានគ្នាច្រើនដើម្បីសុវត្ថិភាពពីមនុស្ស និងសត្វផ្សេងៗដែលចូលចិត្តរស់នៅតាមអូរដើម្បីចាប់សត្វជាចំណីផងដែរ។

អក្សរ ឈ

ឈូសឆ្នោល
ឈូសល័ខ
ឈូសភាតារ

ការងារឈូសឈើ ឬ សសេរ ឬក្តា

Wood flattening and inscription

ពាក្យនេះ សំដៅលើសកម្មភាពជនជាតិកួយ (បុរសជាជាងឈើ) ដែលប្រើប្រាស់ចំណេះដឹងក្នុងការងារឈូសសសេរធ្វើផ្ទះ ឈូសឈើធ្វើរទេះ ឬធ្វើដងចប ជ្រនីក ឬឈូសក្តារជាដើម។ ជនជាតិកួយធ្វើដែកឈូសពីឈើ និងដែកហើយធ្វើសកម្មភាពឈូសសម្អាត់វត្ថុទាំងនោះឲ្យស្អាត។

អក្សរ ញ

ញាម រាល់ ស្តៅ

យំរាល់យប់

Cry every night

ពាក្យនេះ សំដៅលើក្មេងយំមិនបានបាត់នៅពេលយប់ ជាទូទៅក្មេងយំយប់ហើយមានលក្ខណៈស្រែកខ្លាំងៗ លួងមិនបាត់យំ ពេលខ្លះយំមិន

បានដេក ដោយមានអាការៈខុសប្លែកៗ។ ជនជាតិកួយមានជំនឿថាក្មេងនោះខុសអ្វីមួយ ដូច្នេះគេត្រូវយកក្មេងនោះទៅស្តោះផ្លុំ ឬទៅបូលប្រណាក ឬបូលពងមាន់ ឬបញ្ចូលមេមត់ ឬបញ្ជាន់អារក្សដើម្បីរកមូលហេតុ។ ក្រោយពីការរកឃើញមូលហេតុ ក្មេងនោះក៏ឈប់យំ ហើយមានសភាពធម្មតាវិញ។

អក្សរ ដ

ដាក់ ឡាយ 	ដាក់លាយ/ទ្រូ	Fishing with Leay/Trou (Khmer bamboo fishing gear)	ជាពាក្យ ដែលជនជាតិកួយបានប្រើប្រាស់ចំណេះដឹងក្នុងការរៀបចំទីតាំងសម្រាប់ដាក់លាយ ឬដាក់ទ្រូដើម្បីបានត្រី។ វាជាវិធីបូរាណមួយដើម្បីបានត្រីយកទៅធ្វើម្ហូបអាហារ។ ទីតាំងដាក់គឺស្ថិតនៅតាមអូរ ឬប្រឡាយដែលសំបូរទៅដោយត្រីឡើង ឬត្រីចុះ។ សកម្មភាពនេះ គឺធ្វើនៅរដូវវស្សា និងរដូវរំហើយ នៅពេលដែលទឹកអូរស្រកទឹក។
ដាក់ អ្នាក់ 	ដាក់អន្ទាក់	To trap	សំដៅដល់ សកម្មភាពដែលជនជាតិកួយដែលជាព្រានព្រៃយកសំភារៈ និងឧបករណ៍ទៅធ្វើអន្ទាក់យកសត្វព្រៃដូចជាសត្វជ្រូកព្រៃ ប្រើសរមាំង ក្តាន់ ខ្ទីងជាដើម។ល។ ដោយប្រើវិធីឧបកិច្ចស្លឹក និងកូកព្រៃដើម្បីសុំសត្វកំបាក់កំបែកយកទៅធ្វើជាអាហារ និងចែកអ្នកស្រុកបានហូបដូចគ្នា។
ដុខ ឆៀ	ផ្ទះចាស់	Old fashion house	ពាក្យនេះ សំដៅលើផ្ទះចាស់ នៅតំបន់ខ្លះ ជនជាតិកួយនៅពេលមានគូរស្រករតឺពួកគាត់ចាប់ផ្តើមសាងសង់ផ្ទះមួយខ្នងតូចសម្រាប់ជាទីជម្រកក្នុងគ្រួសារ ហើយបន្ទាប់មកគ្រួសារនោះមានកូនច្រើនឡើងៗ

(កាលពីដើមគ្រួសារនិមួយៗមានកូនយ៉ាងតិច៥នាក់) និងបានចាប់ផ្តើមអារឈើគ្រឿងផ្ទះដោយមានអ្នកស្រុកជួយផងដែរ។

ដុខ ត្មាយ
(តំបន់អ្រើ)
ដុខ ត្មៃ
(តំបន់អ្វ័)

ផ្ទះថ្មី ឬផ្ទះម៉ូតថ្មី

New fashion house

ពាក្យនេះ សំដៅលើផ្ទះដែលសាងសង់ថ្មី ឬម៉ូតថ្មីសម្រាប់គ្រួសារដែលធូធារហើយ ជាទូទៅ ពីដើមជនជាតិកួយ នៅពេលសាងផ្ទះគឺពួកគាត់ចេះជួយគ្នាទៅវិញទៅមក ដោយជួយទ្រង់ទ្រាយធំគឺការផ្តុំផ្ទះចំណាយពេលមួយថ្ងៃ និងលើកផ្ទះចំណាយពេលមួយថ្ងៃ ពេលល្ងាចពួកគាត់ចាប់ផ្តើមសែនព្រេនយកថ្ងៃឡើងនៅលើផ្ទះផ្ទះ ដោយមានពិធីសាសនា និងកម្មវិធីកំសាន្ត។

ដុខ យាក់ ជួស

ខ្ទមអ្នកតា

Spirit houses

ពាក្យនេះ សំដៅលើទីតាំងដែលមានខ្ទមប្រក់ស្បូវ ឬស្លឹកហើយមានរូបសំណាកអ្នកតា ជាមួយសំភារៈជាគ្រឿងការពាររបស់អ្នកតាចាស់ស្រុក។ ខ្ទមអ្នកតាជាទីតាំងសក្ការៈរបស់ជនជាតិកួយ

រក្សាសិទ្ធិដោយ OPKC

អក្សរ ត

តាប់ ញូក់

បុកម្ហូបហូប

Eat pickles

ពាក្យនេះ សំដៅលើសកម្មភាពរបស់ក្រុមស្ត្រី ឬយុវជនដែលឯកភាពគ្នាទៅរកផ្លែជូរ ឬផ្លែណាមួយដែលហូបបាន ហើយរួមគ្នាបុកម្ជូរ រួចហូបជុំគ្នា បង្ហាញពីការសាមគ្គីគ្នា ក្នុងនោះអ្នកដឹកនាំការបុកម្ជូរគេដាក់ចំនួន

			ផ្លែម្ទេសទៅតាមអាយុរបស់អ្នកបុកម្ទេរ។ នៅពេលហូបគេភ្នាល់គ្នាអំពីការឈ្នះក្នុងការហូប។
ក្នុច អែល ភា	អង្គុយចាំចាប់ ឬកាប់ត្រីតាមអូរ	Catching and cutting fish in stream	ពាក្យនេះ សំដៅវិធីមួយ ដែលជនជាតិកួយពីបូរាណតែងតែនាំគ្នីគ្នាទៅអងចាប់ត្រី ឬកាប់ត្រី ឬជួសត្រីតាមអូរ ឬប្រឡាយ ដោយពួកគាត់រៀបចំជាសម្រះ និងបិតមុខទឹករួចទុកមុខទឹកឲ្យត្រីរត់ចុះរត់ឡើង។
តាប់ ព័ស ល្ងឹខ	បុកអំបិលល្ង	Make sesame salt	ពាក្យនេះ ភាគច្រើនស្ត្រីសំដៅលើជនជាតិកួយ (ស្ត្រី) តែងតែបុកអំបិលល្ង ដើម្បីបរិភោគក្នុងគ្រួសារ និងរក្សាទុកបានយូរ ដែលពួកគាត់អាចវេចខ្ចប់ទៅព្រៃសម្រាប់បរិភោគជាមួយនិងបន្លែព្រៃនៅពេលពួកគាត់សម្រាកព្រៃ ដោយមានភាពងាយស្រួលហូបអាហារតាមព្រៃ ឬទៅចម្ការ ឬតាមស្រែ។
តាក់ ត្រៀ	បេះឬបោចផ្សិត	Pick up mushroom	ពាក្យនេះ ជនជាតិកួយប្រើប្រាស់ជាទូទៅក្នុងសកម្មភាពប្រមូលគ្នីគ្នាទៅបេះផ្សិត ឬទៅរកផ្សិត។ ជាទូទៅគាត់ទៅរកផ្សិតជាក្រុម ដោយមមានឧបករណ៍ប្រើប្រាស់បែបប្រពៃណី។ ពេលខ្លះពួកគាត់វេចខ្ចប់នឹងស្លឹកខ្លង ឬស្លឹកត្បែង ឬជាល ឬកញ្ជើរដែលយកទៅពីផ្ទះ។ នៅពេលបានផ្សិតពួកគាត់អាចលក់ និងទុកហូបក្នុងគ្រួសារ និងអាចចែកចាយទៅដល់សាច់ញាតិក្នុងភូមិផងដែរ។

រក្សាសិទ្ធិដោយ OPKC

តាក់ ព្លី គី *(តំបន់ក្រើ)* **តាក់ ប្លឹ គី** *(តំបន់អ្វ៊ែ)* 	បេះផ្លែគុយ	Pick up Kui (Khmer wild fruit)	ពាក្យនេះ ជនជាតិកួយប្រើប្រាស់ក្នុងរដូវខែពិសាយដែលនៅតាមព្រៃឆ្ងាយពីភូមិ ពួកគាត់បបួលគ្នីគ្នាទៅរកផ្លែគុយដោយប្រើសមត្ថភាពក្នុងការឡើងបេះផ្លែគុយបាន។ ជាទូទៅជនជាតិកួយបេះផ្លែគុយយកទៅបរិភោគជាផ្លែឈើផ្អែមទូទាំងភូមិ ឬជាក្រុមដែលពួកគាត់មានជំនឿរថាជាផ្លែឈើឧសថ ។ ក្រៅពីនេះពួកគាត់អាចលក់បានជាប្រាក់ចំណូលដើម្បីទិញគ្រឿងទេសសម្រាប់ផ្គត់ផ្គង់ជីវភាពគ្រួសារ។
តាក់ ព្លី ឡូខ *(តំបន់ក្រើ)* **តាក់ ប្លឹ លំខ** *(តំបន់អ្វ៊ែ)* 	បេះផ្លែព្រីង	Pick up jambolan plum (Pring	ជនជាតិកួយ តែងតែបបួលគ្នីគ្នាទៅបេះផ្លែព្រីងដែលមាននៅតាមវាលស្រែ ឬព្រៃរបោះ ឬព្រៃស្រោង ពួកគាត់ទៅជាក្រុម មានបុរសៗជាអ្នកឡើងដើមអង្រួនផ្លែឲ្យជ្រុះ ដើម្បីអ្នកផ្សេងទៀតជាអ្នកចាំរើសនៅខាងក្រោមដើម ពួកគាត់រើសផ្លែព្រីង ហើយយកទៅហូបនៅភូមិ និងចែកចាយដល់អ្នកផ្សេងៗទៀតនៅក្នុងភូមិដើម្បីហូបកំសាន្ត និងហូបផងពិភាក្សាគ្នាផងដែរ។
តំបូរ ភា 	វេចត្រីខ្នប់	Make fish dish (Khnab)	សំដៅលើម្ហូបមួយបែបមានរស់ជាតិឆ្ងាញ់ ដែលជនជាតិកួយទាំងបុរសទាំងស្ត្រី តែងតែយកត្រីចង្វារពីអូ ប្រឡាយ ឬត្រពាំងមកលាយផ្សំជាមួយគ្រឿងទេសផ្សេងៗ ដោយវេចខ្ចប់ជាមួយស្លឹកឈើពីព្រៃដែលមានទ្រង់ទ្រាយធំ (ខ្លង មមាំង ត្រសើម អាឡោក រលាយ ត្បែង....) យកទៅអាំងនឹងភ្លើង បន្ទាប់យកទៅហូបជុំគ្នា ឬចែកគ្នាហូប។

ត្យះ ក្មួត 	បបក់កង្កែប	Fish frogs with rods	ពាក្យនេះ ជនជាតិកួយជាបុរស ឬយុវជនតែងប្រើប្រាស់ជាក្រុមនៅក្នុងការទៅបបក់កង្កែបនៅតាមត្រពាំង ឬស្រះក្នុងព្រៃ ដោយប្រើប្រាស់ដៃឬស្សី ឬកូនឈើជាដង ដាក់នុយជាស្បែកកង្កែបរួចបោះចូលក្នុងទឹកត្រពាំងដោយសញ្ញាផ្សេងៗឲ្យកង្កែបដេញលេប។ នៅពេលដែលកង្កែបលេបចូលហើយគេវាត់ឈើ ឬឬស្សីទៅក្រោយដោយជាមួយនឹងកង្កែប។ ការបបកជាវិធីសាស្រ្តមួយដែលជនជាតិកួយប្រើប្រាស់ដើម្បីឲ្យបានកង្កែបកូបច្រើនយកទៅជាអាហារ។
តាក់ ឡា ប្រិច 	បេះស្លឹកប្រិច	Forage for edible leaves (Prich)	ពាក្យនេះ សំដៅលើសកម្មភាពដែលជនជាតិកួយ (ប្រុស ស្រី) នាំគ្នាទាំងហ្វូងទៅរក និងបេះស្លឹកប្រិចនៅតាមព្រៃដែលនៅឆ្ងាយពីភូមិប្រមាណ១០គីឡូ អាស្រ័យទៅតាមស្ថានភាពភូមិនៅតាមតំបន់។ ដើមប្រិចមានដុះតាមតំបន់ព្រៃ ឬស្ថានភាពដីដែលមានទីទួល និងមានដំបូក។ អ្នកបេះស្លឹកប្រិចត្រូវមានទឹក បាយ និងម្ហូបទៅជាមួយ ឬក៏មានសត្វឆ្កែទៅអមដើម្បីការពារសុវត្ថិភាពតាមដងព្រៃ។ គេអាចយកប្រិចធ្វើជាអាហារ ចែកគ្នាហូប និងលក់បានជាថវិកាផ្គត់ផ្គង់ជីវភាពផងដែរ។
តាក់ ឡា អក ខ្ទក់ 	បេះស្លឹកអកខ្ទក់	Forage for edible leaves (Orkhatuk)	ពាក្យនេះសំដៅលើ សកម្មភាពដែលជនជាតិកួយក្នុងសហគមន៍ទៅបេះត្រួយអកខ្ទកយកទៅធ្វើជាបន្លែ ឬស្លម្ហូបដែលមានរស់ជាតិឆ្ងាញបែបធម្មជាតិ ហើយជាបន្លែឧសថផងដែរ។ អ្នកបេះស្លឹកអកខ្ទក់អាចទៅបេះគ្នា២នាក់ ឬគ្នាជាក្រុម ដោយពួកគាត់អាចបេះបានគ្រប់រដូវ ជាពិសេសរដូវស្លឹកឈើលាស់ ក្រោយពីភ្លើងខេះរោល។

តាក់ ឡា ច្រីស 	បេះស្លឹកច្រេស	Forage for edible leaves (Jres)	ពាក្យនេះសំដៅលើ សកម្មភាពដែលជនជាតិកួយក្នុងសហគមន៍ទៅបេះស្លឹកច្រេសទើបលាស់ខ្ចី យកទៅធ្វើជាបន្លែ ឬស្លកកូរ ឬស្លប្រហើរបានដែលមានរស់ជាតិឆ្ងាញ់បែបធម្មជាតិ ហើយជាបន្លែឧសថផងដែរ។ អ្នកបេះស្លឹកច្រេសអាចទៅបេះគ្នា២នាក់ ឬគ្នាជាក្រុម ដោយពួកគាត់អាចបេះបានគ្រប់រដូវ ជាពិសេសរដូវស្លឹកឈើលាស់ ក្រោយពីភ្លើងឆេះរោល។
តាក់ ឡា ចឹង 	បេះស្លឹករាំង	Forage for edible leaves (Raing)	ពាក្យនេះ សំដៅលើសកម្មភាពការបេះស្លឹករាំង ដែលជនជាតិកួយ (ស្ត្រី) នាំគ្នាទៅបេះដែលមានដុះនៅតាមមាត់អូរ ឬមាត់ប្រឡាយ។ ពួកគាត់បេះអមក្នុងសកម្មភាពដងទឹក ឬទៅរកអុសជាដើម។
តាក់ ឡា ទ្មូង 	បេះស្លឹកម្ទូត្រមូង	Forage for edible sour leaves (Tramoung)	ពាក្យនេះសំដៅលើសកម្មភាព ដែលជនជាតិកួយប្រើប្រាស់នៅពេលដែលពួកគាត់ទៅបេះស្លឹកទ្រមូង ដើម្បីយកទៅស្លម្ជូរគ្រឿង នៅពេលដែលពួកគាត់បានសាច់ពីព្រៃ ហើយពួកគាត់ជួបជុំគ្នាហូបរួមគ្នា មានកម្មវិធីសប្បាយបង្កើនសាមគ្គីភាព។

តាក់ ឡា ស្អេញ 	បេះស្លឹកម្ជូរធ្នឹង	Forage for edible sour leaves (Thnoeng)	ពាក្យនេះ សំដៅលើសកម្មភាពស្ត្រីជនជាតិកួយទៅបេះស្លឹកធ្នឹងដើម្បីធ្វើជាម្ជូរសម្រាប់ស្លហូបនៅពេលពួកគាត់បានសាច់ពីព្រៃ។
តាក់ ត្រៀ ខោក 	បេះផ្សិតក្លោក	Pick up Kangork mushroom	ពាក្យនេះសំដៅលើសកម្មភាពដែលជនជាតិកួយ (ស្ត្រី) នាំគ្នាទៅបេះផ្សិតក្លោកដែលមានដុះនៅតាមវាលដែលមានព្រៃ និងនៅមាត់ព្រៃ។ ផ្សិតនេះបានធ្វើឲ្យជនជាតិកួយសប្បាយចិត្ត និងបង្កើនសាមគ្គីភាពដែលអាចធ្វើឲ្យពួកគាត់យកបន្លែទៅធ្វើម្ហូប និងអាចលក់បានប្រាក់ចំណូល។
ភ្លួម ចែក 	ដើមថ្នាំ	Medicinal plants	ពាក្យនេះសំដៅលើប្រភេទដើមឈើដែលជនជាតិកួយកំណត់សំគាល់ថាជាប្រភេទដើមឈើឱសថបូរាណ ដែលជនជាតិកួយតែងតែមានជំនឿលើដើមឈើដែលមានភាពស័ក្តសិទ្ធក្នុងការព្យាបាលជម្ងឺផ្សេងៗ។
តើល ភ្លួខ តាក	ទួលអាចម៍ដែក	Arch Dek hill	ពាក្យនេះ សំដៅដល់ទីតាំង ឬដីព្រៃដែលមានស្លានីយស្លដែកពីបូរាណដែលជនជាតិកួយពីបូរាណបានយកទីតាំងទួល ឬដីខ្ពស់ដើម្បីបង្កើតកន្លែស្លដែក ឬសន្លូងស្លដែក។ ជនជាតិកួយដែលមានចំណេះដឹងខាងស្ល

			ដែកបានអនុវត្តជំនាញ និងចំណេះដឹងមន្តអាគមដើម្បីផលិតដែកពិសេសនេះបានសម្រាប់ប្រើប្រាស់។
ត្រប៉ាំង អែល ភា	ត្រពាំងចាប់ត្រី	Natural pong for fishing	ជនជាតិកួយ កំណត់ និងរក្សាត្រពាំងដែលមានត្រីច្រើនទុក ដល់ពេលទឹករីងអស់ នៅទឹកតិចពេលនោះពួកគាត់ចុះបាចទឹកចេញរួចចាប់ត្រីក្នុងត្រពាំងតែម្តង។
ត្វម អ្នម	វិចអន្សម	Make Nom Ansom (sticky rice cake)	សំដៅដល់សកម្មភាពនៃការវេចអក្សម ដែលជនជាតិកួយវេចអក្សមជ្រូក អក្សរក្បុង អន្សមចេក អក្សមគម ឬអក្សមត្នោតនៅក្នុងកម្មវិធីបុណ្យភូមិ កម្មវិធីឡើងអ្នកតា កម្មវិធីអាពាហ៍ពិពាហ៍ ឬកម្មវិធីសេនព្រេនជាដើម។
តាក់ ញ៉ូក សណ្ដារ	បេះម្ជូរសណ្ដាន់	Pick up Sandan (for sour soup)	ពាក្យនេះសំដៅលើជនជាតិកួយតែងតែបេះផ្លែសណ្ដាន់នៅពេលពួកគេមានកម្មវិធីប្រពៃណី។

អក្សរ ប

OPKC

ប៉ុម ប៉ក គ្រាស	បំពក់កង្ហែន	Use smoke to catch Kanghen (striped squirrel)	ពាក្យនេះ សំដៅលើសកម្មភាពដែលបុរសជាជនជាតិកួយជាប្រពៃណី តែងតែនាំគ្នីគ្នាទៅរកកង្ហែនតាមព្រៃ ឬតាមវាល ក្រោយពីភ្លៀងធ្លាក់មួយមេរ ដោយពួកគាត់ប្រើប្រាស់ចំណេះដឹងដើម្បីបានសត្វកង្ហែនយកទៅធ្វើជាអាហារ ហើយពួកគាត់បានចែករំលែកគ្នាបរិភោគតាមផ្ទះផងដែរ។
ប៊ិច ប្រែ្រល ត្កត *(តំបន់ស្រ្អី)* **ប៊ិច ប្រៀ្រល ត្កត** *(តំបន់អ្វ័)*	ជីកពងត្រកួត	Dig for monitor lizard eggs	ពាក្យនេះ សំដៅលើសកម្មភាពដែលជនជាតិកួយ (បុរសពេញវ័យ) ប្រើប្រាស់ចំណេះដឹងប្រពៃណីក្នុងការរកសត្វព្រៃ។ បុរសជាជនជាតិកួយដែលមានការយល់ដឹងពីប្រពៃណីសត្វត្រកួត និងការបន្តពូជរបស់សត្វនេះ ហើយជីករកពងត្រកួតដែលមាននៅក្នុងព្រៃដើម្បីយកទៅម្ហូប។
ប៊ឹរ ចែក	រកថ្នាំ ឬរកឱសថបូរាណ	Find traditional medicine	ពាក្យនេះ សំដៅលើសកម្មភាពដែលជនជាតិកួយប្រើប្រាស់ដូចជា៖ ១/មនុស្សប្រុសរកថ្នាំឈើព្យាបាលរោគក្នុងខ្លួន (នៅពេលដែលត្រូវអំពើគេ) ។ ២/រកថ្នាំឈើព្យាលរោគប្រចាំកាយស្មោធឹក ត្រាំងូត (នៅពេលហើមជើង ហើមដៃ ឬអាការៈផ្សេងៗទៀត)។ ៣/មនុស្សស្រីរកថ្នាំសម្រាប់ព្យាបាលដល់ស្ត្រីដែលមានបញ្ហាសុខភាពតាមផ្លូវរាង្គកាយ ឬសុខភាពស្ត្រី។

បុក តូក ក្លូខ 	ដកចាហួយ	Pick up Jahuoy (pink flowers)	ពាក្យនេះ សំដៅដល់សកម្មភាព ដែលជនជាតិកួយ (ប្រុស ស្រី) នៅក្នុងភូមិមួយ បាននាំគ្នីគ្នាចូលព្រៃដកចាហួយដែលជាបន្លែព្រៃ ដែលមានដុះនៅក្នុងតំបន់ព្រៃរបោះ ឬព្រៃស្រោងនៅចន្លោះខែមេសាទៅខែមិថុនា។ ពួកគាត់ទៅរកបន្លែព្រៃជាក្រុម ជាពិសេសស្ត្រីពាក់ព័ន្ធក្នុងសកម្មភាពនេះដើម្បីបានបន្លែយកទៅបរិភោគ ដែលជាបន្លែព្រៃនេះជាបន្លែឱសថ។
ប៉ាច់ ល្អាខ 	កាប់ឈើភ្លើង	harvest Chhoeu Plerng (a kind of tree) for medicinal purposes	ពាក្យនេះ សំដៅលើសកម្មភាព ដែលក្រុមបុរសៗជនជាតិកួយធ្លាប់បបួលគ្នីគ្នាចូលព្រៃដើម្បីទៅកាប់ដើមឈើភ្លើងយកទៅដំឲ្យហ្មត់ រួចហើយអូសនឹងទឹកធ្វើឲ្យទឹកនោះ មានសារជាតិពុលដែលត្រីក្នុងទឹកពុល អណ្ដែតឡើង បន្ទាប់មកក្រុមមនុស្សក៏មានភាពងាយស្រួលក្នុងការត្រងយក ឬវាយត្រីនឹងរំពាត់ដៃឬស្សីជាដើម។
បី/បេក/ឆាក់ចៀខ 	ហ្មទាក់យកដំរី	Elephant keeper	ពាក្យនេះ សំដៅលើបុរសជនជាតិកួយដែលមានភាពប៉ិនប្រាសព្វក្នុងការទាក់ដំរី ជាពិសេសហ្មដំរីដែលមានចំណេះដឹងខាងមើលថែរក្សា និងឃ្វាលដំរី គាត់ចេះវិធីទាក់ដំរីបាន។
ប៉ាច់ ត្នាយ **ប៉ាច់ សូម**	ការកាប់ចុងផ្ដៅ ឬចុងសោម	Trimming off the end of rattan vine	ពាក្យនេះគេប្រើលើគោលបំណងគឺ៖ នៅពេលជនជាតិកួយ ភាគច្រើនបុរសៗ (ភាគតិចជាស្ត្រី) ចូលព្រៃជ្រៅដើម្បីរកចុងសោម និងកាប់ចុងសោមយកទៅធ្វើជាម្ហូបអាហារ ដែល

			ភាគច្រើនគឺពួកគាត់ទៅកាប់ជាក្រុមដោយប្រើសមត្ថភាព ក្នុងការទាញយកផលពីចុងសោម។ ពួកគាត់យកទៅធ្វើជាអាហារសាមគ្គី ឬអាហារក្នុងគ្រួសារក្នុងពេលមានកម្មវិធីប្រពៃណីរបស់សហគមន៍។ ពួកគាត់យល់ថា វាជាអាហារឧសថ ដែលជួយដល់សុខភាពរបស់ពួកគេ ហើយជួយដល់ពួកគេមានការទំនាក់ទំនងល្អ និងការផ្ទេរចំណេះដឹងតៗដល់កូនចៅ។
ប៊ុច ភួត	ជីកកង្កែប	Dig for frogs	ពាក្យនេះ ត្រូវបានប្រើប្រាស់ក្នុងពេលដែលជនជាតិកួយ ជាពិសសេស្រីៗ បបួលគ្នាទៅជីកកង្កែបនៅតាមមាត់អូរ ឬប្រឡាយជាពិសេសនៅរដូវវស្សានៅពេលលែលសត្វកកង្កែបទៅរស់នៅកប់ខ្លួនក្នុងដី ពួកគេជីកបានយកទៅធ្វើជាផ្អក ឬហាលទុកជាស្បៀងសម្រាប់ការងារពេលបង្កបង្កើនផល ពេលខ្លះពួកគេបានចែកចាយគ្នាហូបក្នុងភូមិ។
ប៊ឺរ ឡោម	ដើររកអណ្តើក	Find turtles	ពាក្យនេះ ជនជាតិកួយប្រើប្រាស់នៅរដូវប្រាំងនៅពេលដែលភ្លើងឆេះព្រៃ ជនជាតិកួយប្រើប្រាស់ចំណេះដឹងក្នុងរកអណ្តើក ដោយសារតែអណ្តើកលាក់ខ្លួនដើម្បីរក្សាសុវត្ថិភាពពីភ្លើងឆេះព្រៃ និងសត្វផ្សេងៗទៀតដែលយកពួកវាជាអាហារ។ សត្វអណ្តើកមានទំនៀមទម្លាប់របស់ពួកវានៅរដូវណាដែលត្រូវពង និងការរក្សាពងក្នុងរដូវដែលគេចខ្លួចពីភ្លើងឆេះព្រៃ។ ផ្អែកលើស្ថានភាពនេះ ជនជាតិកួយដែលមានការយល់ដឹងគឺពួកគាត់ត្រូវដឹងពីរបៀបក្នុងការរកសត្វអណ្តើក នៅពេលពួកគេបានអណ្តើកគឺគេយកទៅចិញ្ចឹមនៅភូមិដើម្បីត្រៀមលក់ និងទុកសម្រាប់បរិភោគតាមបែបប្រពៃណីពីបុរាណ។ ពួកគាត់យកអណ្តើកធ្វើ

			ជាអាហារសម្លកកូរជាមួយនឹងបន្លែព្រៃក្នុងកម្មវិធីបុណ្យភូមិ និងកម្មវិធីផ្សេងៗទៀតដែលរៀបចំឡើងដោយចាស់ទុំ។
ប៊ឺរ ម្យូល	ដើររកពង្រួល	Find pangolins	ពាក្យនេះ ជាប្រពៃណីត្រូវបានជនជាតិកួយប្រើប្រាស់ក្នុងពេលដែលពួកគេបបួលគ្នីគ្នាទៅដេកព្រៃចាប់ពីកន្លះខែចុះក្រោមជាមួយនឹងស្បៀងអាហារ។ ពួកគេទៅព្រៃអមដោយសត្វឆ្កែ និងសំភារៈជាមួយដោយប្រើប្រាស់ចំណេះដឹងពីរបៀបដែលសត្វពង្រួលលាក់ខ្លួនរស់នៅ និងពេលដែលសត្វពង្រួលចេញរកស៊ី។ ដើម្បីចាប់ពង្រួលបានជនជាតិកួយដែលជាមេក្រុមមានចំណេះដឹងត្រូវនិយាយឧបកិច្ចដើម្បីឲ្យបានសត្វពង្រួល។ នៅពេលបានពង្រួលគឺពួកគេត្រូវយកសាច់ចែកគ្នា និងធ្វើជាអាហារដោយចែកចាយបងប្អូនក្នុងភូមិ។ ការចាប់ពង្រួលគឺត្រូវប្រើប្រាស់ឧបករណ៍អង្គប់ធ្វើពីឬស្សីជាមួយនឹងវិធីសាស្ត្រដែលអាចចាប់បាន។
ប៊ឺរ ប៊ិច ចាំខ	ដើរជីកទំពាំង	Dig for bamboo shoots	ពាក្យនេះ ត្រូវបានជនជាតិកួយ (ស្ត្រី) តែងតែបបួលគ្នីគ្នាជាក្រុមទៅជីកទំពាំងនៅតាមព្រៃឬស្សី ឬស្សីនៅតាមមាត់ស្ទឹង មាត់អូរ មាត់ប្រឡាយ ដើម្បីយកទៅធ្វើម្ហូបអាហារដូចជា: ឆា ស្លប្រហើរ ស្លម្ជូរ ឬត្រាំជាទំពាំងជូរដើម្បីទុកបរិភោគនៅរដូវប្រាំង។ ក្រៅពីនេះ ពួកគាត់អាចលក់ទំពាំងបានថវិកាសម្រាប់ទិញសំភារៈកសិកម្ម ឬទិញគ្រឿងទេស។
ប៊ើក កោះ *(តំបន់ក្រើ)*	ដើរព្រៃ	Go into the forest	ជាពាក្យដែលជនជាតិកួយប្រើក្នុងពេលសកម្មភាពទៅព្រៃដោយមានគ្នីគ្នាច្រើននាក់ មានទៅដោយសំភារៈដូចជា: អង្ករ ម្ហូប កាំបិត ពូថៅ ផ្កាក ។ល។ ដើម្បីដេកព្រៃច្រើនយប់នៅតាមព្រំប្រពៃណី និងនៅតាមតំបន់

ប៉ក អោះ *(តំបន់អ្វ័)* 			ដែលមានសត្វព្រៃ។ ពួកគាត់ក៏មានសត្វឆ្កែជាច្រើនក្បាលទៅជាមួយផងដែរ ដើម្បីសុវត្ថិភាពក្នុងព្រៃ។ នៅពេលពួកគាត់បានសត្វ ពួកគាត់មកភូមិវិញចែកចាយសាច់សត្វព្រៃជូនទៅបងប្អូនក្នុងភូមិធ្វើជាអាហារ និងមានកម្មវិធីហូប ផឹកស៊ីជុំគ្នាដោយសែនព្រេនចងអំបោះតាមដៃ (ជូរ៉ាយ) ហៅព្រលឹងវិញ្ញាណមកផ្ទះវិញ។
ប៊ឺរ លៀខ 	រកគ្រំ ឬស្រវាគ្រំ	Find or feel for black mussels	ពាក្យនេះ ជាប្រពៃណីជនជាតិកួយប្រើនៅពេលដែលពួកគាត់បបួលគ្នាទៅស្រវ៉ាគ្រំនៅតាមស្ទឹងដែលមានទឹករាក់ៗ។ ពួកគាត់ទៅដោយមានគ្នាច្រើននាក់ ដោយសារតែវាមានចម្ងាយពីភូមិ។ ជាទូទៅពួកគាត់ចំណាយពេលពីរថ្ងៃដើម្បីបានគ្រំយកទៅធ្វើម្ហូបអាហារ។ ជាធម្មតាពួកគាត់ចែកចាយដល់សាចញាតិនៅក្បែផ្ទះបានហូបផងដែរ ប្រសិនបើគ្រួសារណាមួយមិនអាចទៅជាមួយបាន។
ប៊ូល ប្រណាក 	បូលប្រណាក	Bol Pranak (a superstitious act of the local people to foresee something)	ពាក្យនេះ សំដៅលើសកម្មភាពគ្រូមើល គ្រូព្យាបាលជាបង់បត់។ ជាទូទៅស្ត្រីជនជាតិកួយដែលមានតួនាទីខាងកាន់រូប និងស្នងរូបជាអ្នកតាំងជំនឿ។ ពេលដែលកូនក្មេង ឬមនុស្សចាស់ឈឺថ្កាត់ខុសប្រក្រី គ្រូរូបត្រូវបានគេស្នើឲ្យបូលប្រណាក ដើម្បីរកខុសត្រូវ ឬបញ្ហាជាមួយដូនតា ឬខ្មោចក្នុងដី។
ប៊ូល ប្រែហ្លល ប្រ្ហូយ	បូលដាក់ពង់មាន់	Chanting with Chicken egg to foresee something through his superstition	ពាក្យនេះ ជនជាតិកួយ (ស្ត្រី) ប្រើប្រាស់ក្នុងកម្មវិធីបូលប្រណាកនៅពេលដែលនរណាម្នាក់មានជម្ងឺខុសពីធម្មតា ក្មេងយំមិនបាត់ ឬប្រផ្នូលមិនល្អជាដើម។ ស្ត្រីដែលតាំងរូបត្រូវបានគេរកឲ្យមើលតាមវិធី

			ប្រពៃណីនៃការបួល។ គេអាចបួលពងមាន់ ឬបួលប្រណាក់ដោយមានដាក់អង្ករ ឬសំភារៈផ្សេងៗទៀត ហើយមានជាសំនួរ និងចម្លើយខ្លួនឯងដោយប្រើញាណ។
ប៊ិន ពៀរ ស្រ	បុណ្យផ្កាស្រូវ	Paddy rice festival	ពាក្យនេះសំដៅលើពិធីបុណ្យមួយដែលជនជាតិកួយ ជាប្រពៃណីតែងតែធ្វើប្រចាំឆ្នាំ ក្រោយពីការប្រមូលភោគផលស្រូវស្រែ និងស្រូវចម្ការ។ ពិធីបុណ្យនេះជនជាតិកួយតែងតែធ្វើនៅរដូវមាឃធំ ឬនៅតំបន់ខ្លះនៃជនជាតិកួយហៅថា ”បុណ្យមាឃផ្ការចារ” ដែលបុណ្យនេះជាកាតព្វកិច្ចរបស់សមាជិកគ្រប់រូបចូលរួមរហូតដល់ចប់កម្មវិធី។
បុក សយ អ្រូក់	ដកតាធៀង	Pick up Ta Theang (wild vegetable)	ពាក្យនេះសំដៅដល់សកម្មភាព ដែលជនជាតិកួយនៅក្នុងភូមិណាមួយបានបបួលគ្នីគ្នាចូលព្រៃដកបន្លែតាធៀង ដែលជាបន្លែព្រៃ។ ជាទូទៅបន្លែនេះមានដុះនៅក្នុងតំបន់ព្រៃរបោះ ឬព្រៃស្រោងនៅចន្លោះខែមេសាទៅខែមិថុនា។ ពួកគាត់ទៅរកបន្លែព្រៃជាក្រុមដើម្បីបានបន្លែព្រៃយកទៅបរិភោគ ដែលពួកគាត់យលថា បន្លែព្រៃនេះជាបន្លែឧសថ។
ឞាំខ លៃ	ទំពាំងខ្ចី	Short bamboo shoot	ពាក្យនេះ ជនជាតិកួយកំពុងតែប្រើប្រាស់តិចតួច ជាមួយនឹងសកម្មភាពប្រមូលផលទំពាំងខ្ចី ដោយសារតែទំពាំងខ្ចីបានថយចុះខ្លាំង និងកំពុងបាត់បង់ដោយសាកត្តាការផ្លាស់ដំណាំ និងតម្រូវការរបស់កសិករ។ ខ្ចីជាប្រភេទឬស្សីម្យ៉ាងដែលមានគុណប្រយោជន៍ចំពោះធម្មជាតិ មនុស្ស និងសត្វ និងអាចប្រើប្រាស់ធ្វើជាឧបករណ៍ផ្សេងៗ

ធាំង ស្រង់ 	ទំពាំងឫស្សី	Bamboo shoot	ពាក្យនេះ សំដៅលើទំពាំងឫស្សី ដែលជាប្រភេទបន្លែព្រៃ ដែលជនជាតិកួយ ភាគច្រើនស្ត្រីតែងតែអាស្រ័យផលសម្រាប់ធ្វើបន្លែហូប និងលក់បានកម្រៃ។ ជនជាតិកួយចេះពីវិធីធ្វើទំពាំងស្ងោ ទំពាំងក្រៀមទុកហូបបានយូរ ទំពាំងជ្រក់ជាដើម។
ប៉ៀល ព្រែហ្ម តាក 	ផ្កាអង្រែដែក	Angredeak flower (wild medicinal plant	ពាក្យនេះសំដៅលើផ្កាអង្រែដែកដែលមានដុះនៅក្នុងព្រៃសហគមន៍។ ផ្ការនេះគេអាចយកវាទៅផ្សំលាយជាមួយបន្លែផ្សេងៗទៀតក្នុងការធ្វើម្ហូប។
បុិច ត្លួត តោះ 	ជីកត្នោតព្រៃ	Dig wild palm tree	ពាក្យនេះ សំដៅលើសកម្មភាពដែលជនជាតិកួយ នាំគ្នីគ្នាដោយវេចបាយនិងម្ហូបទៅព្រៃ ដើម្បីទៅរកត្នោតព្រៃ សម្រាប់យកទៅលក់បានប្រាក់កម្រៃ។
បុិ ប្រៀង 	ជីកក្ដួច	Dig Kaduoch (a kind of wild potato)	ពាក្យនេះ សំដៅលើសកម្មភាពដែលជនជាតិកួយ (ស្ត្រី) ទៅជីកក្ដួចយកទៅកែច្នៃជាអាហារមួយបែប ដែលមានរស់ជាតិជំនួសបាយបាន។ អាហារក្ដួចត្រូវបានស្ត្រីជនជាតិកួយអនុវត្តតាមចំណេះដឹង និងវិធីមួយចំនួនដើម្បីបន្សាបវាមិនអោយមានសារធាតុពុល ហើយអាចរក្សាទុកសម្រាប់ចំអិន ឬចំហុយបរិភោគបាន។

អក្សរ ព

ពួយ ក្រាស 	ដេញសត្វកង្ហែន	Chase striped squirrel away	នៅពេលអាកាសធាតុស្រទំ ឬក្រោយពីភ្លៀងធ្លាក់ដើមឆ្នាំ ដោយមានស្លឹកឈើលាស់ខ្ចី តាមប្រពៃណី ជនជាតិកួយ(បុរសៗ)តែងតែបបួលគ្នាទៅព្រៃឆ្ងាយពីភូមិ ជាមួយនឹងសត្វឆ្កែ។ ពួកគាត់បានដើរតាមគល់ឈើនិងបង្អៅឆ្កែរ។ នៅពេលមានសត្វកង្ហែនរត់ចូលរន្ធឈើ ពួកគាត់ចោះរន្ធឈើនោះដោយប្រើវិធីងាយៗ។ បើកង្ហែនចូលដំបូកពួកគាត់ត្រូវប្រើប្រាស់ចំណេះដឹងបំពក់កង្ហែន។ ក្រោយពីបានកង្ហែន ពួកគាត់យកទៅធ្វើម្ហូបហើយចែកចែកចាយគ្នា ឬបែងចែកសាច់កង្ហែនដល់គ្នាទៅវិញទៅមក។
ពួយ ត្លុខ **ពួយ ស្តេះ** 	ដេញចាប់សត្វស្វា	Chase monkeys	ពីបុរាណកាល នៅតាមចម្ការដែលមានម្ចាស់ច្រើននាក់ ពួកគាត់តែងតែធ្វើសកម្មភាពបណ្ដេញសត្វស្វា ឬធ្វើអន្ទាក់ចាប់ស្វាដើម្បីកុំឲ្យសត្វស្វាស៊ីដំណាំក្នុងចម្ការរបស់ពួកគាត់។ ពួកគាត់មានអារម្មណ៍ថាសត្វស្វាអាចនឹងចាប់ធ្វើបាបលើក្មេងស្រីបាន ឬមនុស្សស្រីបាន បើសិនជាមានស្វាច្រើន។ ដូច្នេះបុរសៗដែលមានកម្លាំង និងមានចំណេះដឹងខាងចាប់ស្វាត្រូវតែចាប់វាដើម្បីធ្វើជាម្ហូបអាហារ។ ពេលខ្លះពួកគាត់ចាប់សត្វស្វាយកទៅចិញ្ចឹមដាក់ទ្រុង ឬចងខ្សែរដើម្បីការពារនៅផ្ទះសម្បែង និងអាចធ្វើឲ្យអ្នកក្នុងភូមិចោមរោមគ្នាទៅមើលផងដែរ។
ពួយ លឹក គោះ	ដេញជ្រូកព្រៃ	Chase boars away	សំដៅលើសកម្មភាពរួមរបស់ជនជាតិកួយពីបុរាណ។ នៅក្នុងភូមិមួយដែលពួកគេបានបបួលគ្នីគ្នាទៅដេញជ្រូកព្រៃហ្វូង និងជ្រូកព្រៃដែលបំផ្លាញដំណាំក្នុងចម្ការ ឬដំណាំក្នុងស្រែរបស់អ្នកស្រុក។ ក្នុងការដេញជ្រូក មានព្រានព្រៃដែលមានចំណេះដឹង និងមានសមត្ថភាពក្នុងការធ្វើ

			ឲ្យបានជ្រូកព្រៃ។ ព្រានព្រៃ ត្រូវតែណែនាំដល់កូនព្រានពីរបៀបរក្សាសុត្ថិភាពជីវិត និងក្បួនដែលជ្រូកព្រៃរបួសរត់មករកមនុស្សដើម្បីវៀសនឹងចង្កូមវា កូនព្រានត្រូវដឹងពីរបៀបប្រុងប្រយ័ត្នខ្ពស់នៅពេលដែលជ្រូកមានរបួសស្នាមខ្លាំង។
ពួយ ត៊ឹរ	ដេញឆ្មាបា	Chase flying lemur away	កាលពីបុរាណ ជនជាតិកួយប្រើពាក្យនេះ ក្នុងពេលដែលពួកគាត់មានគ្នាចាប់ពីពីរនាក់ឡើងទៅ ដើម្បីទៅរកសត្វឆ្មាបាដែលលាក់ខ្លួននៅតាមរន្ធឈើក្នុងព្រៃធំ។ ពួកគាត់ ប្រើប្រាស់វិធីសាស្ត្រប្រពៃណីដូចជាបំពក់ភ្លើងក្នុងមាត់រន្ធ គស់ប្រហោងឲ្យលឿសម្លេងខ្លាំងៗដើម្បីឲ្យវាហើរចេញមក បន្ទាប់មកពួកគាត់ប្រើវិធីសាស្ត្រចាប់យកដោយប្រុងប្រយ័ត្ន។
ធ្លើ ហុខ	ក្បាលជាំ	Bruised head	ពាក្យនេះ សំដៅលើព្រៃដែលមានជាំ (ទឹក) ទឹកនៅក្រោម ស្មៅ និងដើមឈើដុះពីលើ ការដើរត្រូវប្រុងប្រយ័តក្រែងមានសត្វក្រពើនៅក្រោម ឬអាចផុងធ្លាក់ចូលទៅក្រោមបាន។
ពូច ប្រស់ ត្លូខ *(តំបន់ផ្អើ)* **ម៉ូច ប្រស់ត្លូខ** *(តំបន់អ្វ័)*	ដកប្រ៉េស់ស្វា	Pick up aromatic ginger	ពាក្យនេះ សំដៅលើសកម្មភាពដែលជនជាតិកួយ (ស្រ្តី) តែងតែនំគ្នាទៅដកស្លឹកព្រះស្វានៅតាមក្បាលស្រែ ឬតាមចម្កាចាស់ ឬនៅតាមទីតាំងដែលស្លឹកនេះលាស់ក្នុងរដូវដើមឆ្នាំ បន្ទាប់ពីមានភ្លៀងធ្លាក់ជាច្រើនមេ។ គេយកវាទៅញាំជាមួយអង្រ្កង ឬស្លក៍បាន។

អក្សរ ទ

ទ៉ ធ្នេះ **ទ៉ ត្រើខ** 	ធ្វើធ្នោះ ឬធ្វើត្រើងធ្នោះ	Make thnuos (fishing equipment)	ពាក្យនេះ ត្រូវបានជនជាតិកួយប្រើប្រាស់ក្នុងសកម្មភាពធ្វើថ្នុះដើម្បីចាប់ត្រីនៅរដូវវស្សា។ ពួកគាត់ប្រើប្រាស់ចំណេះដឹងខាងធ្វើថ្នុះជាក្រុម។ មនុស្សក្នុងក្រុមនេះ គេបែងចែកការងារគ្នាធ្វើទៅតាមសមត្ថភាព រួចពួកគាត់ធ្វើការរួមគ្នា។ ទីតាំងនៃថ្នុះត្រូវធ្វើឲ្យរឹងមាំ ដើម្បីទប់ទប់កុំអោយទឹកវ៉ៃខ្លាំង ពីព្រោះអាចប៉ើងថ្នុសទៅតាមកម្លាំងទឹកហូរបាន។ ពួកគាត់អាចរកត្រីបានពីថ្នុះនេះក្នុងមួយរដូវវស្សាទឹកធំ។
ទ័ ច្លុះ ថិត 	ធ្វើចន្លុះដុត	Make Chanlosh (natural torch)	ជនជាតិកួយពីបូរាណ ធ្វើចន្លុះសម្រាប់បំភ្លឺផ្ទះ ខ្ទមស្រែ ខ្ទមចម្ការ និងដុតបំភ្លឺក្នុងកម្មវិធីប្រពៃណីផ្សេងៗទៀត។ ពួកគាត់ធ្វើវាពីជ័រទឹកលាយជាមួយស្លឹកព្រាល ឬសំបកផ្សេងៗទៀត។ ការទៅរកស្លឹកព្រាលធ្វើចន្លុះពួកគាត់ត្រូវទៅគ្នាច្រើនដើម្បីសុវត្ថិភាពក្នុងការធ្វើដំណើរ។
ទ័ អ្គឹប ពឹត	ធ្វើអង្គប់ធំ	Make big traps	សំដៅដល់សកម្មភាពពីបុរាណដែលជនជាតិកួយធ្វើអង្គប់ដៃ ឬអង្គប់ធំដើម្បីបានសត្វជាអាហារ។ ជនជាតិកួយប្រើប្រាស់ចំណេះដឹងក្នុងការធ្វើអង្គប់ដោយប្រើប្រាស់កូនឈើក្នុងព្រៃ និងការបួងសួង ឬក្ងកព្រៃទៅ

			ដល់អារក្សព្រៃដើម្បីសុំសត្វព្រៃ នៅពេលដែលពួកគាត់បានសត្វព្រៃ ពួកគាត់បានយកសាច់សត្វទៅចែកគ្នាធ្វើជាអាហារ និងមួយចំណែក ពួកគាត់ដុត ឬអាំងហូបភ្លែមរួមគ្នា និងមានកកម្មវិធីរាំកំសាន្តជាមួយគ្នា។
ទ៉ាច អ្រៀល ត្រខ	កាយពងត្រង	Find iguana eggs	ពាក្យនេះ សំដៅលើសកម្មភាពដែលជនជាតិកួយ ជាពិសេសបុរសមានចំណេះដឹងពីការកាយរកពងត្រង។
ទ័ អ្លាប់ កោះ	ធ្វើរង្គប់យកសត្វ	Make traps for animals hunting	ពាក្យនេះសំដៅលើសកម្មភាពពីបុរាណ ដែលជនជាតិកួយ ជាទូទៅរស់នៅក្បែព្រៃ តែងតែនាំគ្នាជាក្រុមទៅធ្វើរង្គប់នៅមាត់ព្រៃ ឬព្រៃជ្រៅដើម្បីយកសត្វតាមប្រភេទផ្សេងៗយកទៅធ្វើជាអាហារតាមប្រពៃណី។ ដោយសារតែនៅក្នុងព្រៃធំ ឬព្រៃជ្រៅគឺសម្បូរទៅដោយសត្វច្រើន និងសត្វសាហាវផងដែរ ដូច្នេះ ព្រានព្រៃតែងតែប្រើមន្តអាគមដើម្បីឧបកិច្ចជាមួយអ្នកតាម្ចាស់ព្រៃ គឺសុំឲ្យបានសត្វ និងកុំឲ្យមានគ្រោះថ្នាក់ដល់មនុស្សក្នុងក្រុម ហើយពេលបរិភោគសាចជាអាហារសុំឲ្យអ្នកស្រុកមានសេចក្ដីសុខ ចំរុងចំរើន។

អក្សរ ស

សេន កន ចៅ	សែនកូនចៅ		ពាក្យនេះ សំដៅលើពិធីដែលជនជាតិកួយធ្វើការសែនព្រែនដល់កូនចៅនៅពេលដែលស្ត្រី ឬបុរសស្រឡាញគ្នា ឬពួកគេទាំងពីរនាក់បានធ្វើ

OPKC

			អ្វីមួយជាការខុសឆ្គងប្រពៃណី ដោយក្រែងខុសនឹងដូនតា ចាស់ទុំត្រូវរៀបចំសែនព្រេន។
សេន ភ្ទូច	សែនផ្តាច់ខ្មោច	Ritual of expelling evil spirits	ពាក្យនេះប្រើសំដៅលើគ្រួសារដែលមានសមាជិកស្លាប់ គឺគេហៅបងប្អូនសាច់បង្កើត ឬសាច់ថ្លៃមកអង្គុយតម្រៀបគ្នាជាជួរ រួចឲ្យកាន់សំភារៈណាមួយ ហើយពោលពាក្យតាមចាស់ព្រឹទ្ធាចារ្យក្នុងភូមិ ដោយនិយាយតាមគាត់ក្នុងការពោលពាក្យសុំខមាទោស និងសុំអហោសិកម្ម កុំឲ្យវិលវល់ និងសុំឲ្យទៅបានសុខកន្លែងភពថ្មី។
សោះ ចូស យ៉ាក់	ឡើងអ្នកតា	To get together and pray for something	ពាក្យនេះសំដៅលើ សកម្មភាពដែលជនជាតិកួយទូទាំងសហគមន៍បានព្រមព្រៀងគ្នាប្រារព្ធពិធីឡើងដូនតា ឬអ្នកតាចាស់ស្រុកជាប្រចាំឆ្នាំ ដើម្បីលាបំណន់ ថ្វាយអាហារទាំងបី និងបួងសួងសុំសេចក្តីសុខឆ្នាំថ្មី។
សេន ជូស យ៉ាក់	សែនដូនតា	Hold an ancestral spirit ceremony	ពាក្យនេះប្រើសំដៅលើ សកម្មភាពរបស់ជនជាតិកួយធ្វើពិធីសែនព្រេននៅពេលដែល មានគ្រួសារថ្មីឡើងផ្ទះ បង្កក់សេរី បង្កក់កូន ឬលាបំណន់ជាដើម ដើម្បីសុំសេចក្តីសុខ សេចក្តីចំរើន។
ស្រាក់ ភ្លួ	រាវខ្យង	Hunt snails	ពាក្យនេះសំដៅលើសកម្មភាពដែលជនជាតិកួយជាពិសេសក្មេងៗ ឬស្ត្រីៗតែងតែរាវខ្យងនៅតាមស្រែ នៅរដូវវស្សានៅតាមស្រែដែលមិនទាន់ភ្ជួរ ឬស្រែដែលភ្ជួរត្រៀមស្ទូង ដើម្បីកុំអោយខ្យងកាត់សន្ទូង និងដើម្បីយកខ្យងធ្វើជាម្ហូបអាហារ។

អក្សរ អ

អារ់ ឈ័ខ 	អារឈើ	Saw/cut the wood	ពាក្យនេះសំដៅលើសកម្មភាពជនជាតិកួយ ជាពិសេសក្រុមបុរសដែលមានចំណេះដឹងខាងគ្រឿងឈើ ចំណេះដឹងខាងជាងឈើ និងស្គាល់ពីប្រភេទឈើ ព្រមទាំងស្គាល់ទីតាំងដែលមានដើមឈើសម្រាប់ទៅអារ។ ការងារអារឈើ តម្រូវឲ្យមានគ្នាជាក្រុមដើម្បីមានសមត្ថភាព ឬលទ្ធភាពទាញយកគ្រឿងឈើបាន ពួកគាត់ជួយគ្នាក្នុងការអារឈើ និងប្រើប្រាស់ការបង្កើតគំនិតថ្មី។
អែល យ៉ាក់ គឺ 	យកទល់	Keep it from falling	ពាក្យនេះ សំដៅលើសកម្មភាពរបស់ស្ត្រីជនជាតិកួយដែលតែងតែទៅកាប់ទាល់ដែលមានដុះតាមព្រៃ ក្នុងគោលបំណងយកទៅស្លប្រហើរ ឬចំអិនអាហារសម្រាប់ការចិញ្ចឹមជ្រូកស្រុក។
អែល តី ច្រូត ស្រ 	ច្រូតស្រូវយកដៃគ្នា	Mutual aid harvesting	សំដៅដល់សកម្មភាព ដែលជនជាតិកួយក្នុងភូមិណាមួយបានព្រមព្រៀងគ្នាក្នុងការច្រូតស្រូវស្រែ ឬស្រូវចម្ការរួមគ្នា ជួយគ្នាដោយមិនប្រើប្រាស់ថ្លៃឈ្នួល ដែលមានអត្ថប្រយោជន៍ប្រមូលផលស្រូវឆាប់ហើយ ឬផ្តល់ជាកម្លាំងចិត្តដល់គ្នា រក្សាបានសាមគ្គីភាព ធ្វើឲ្យពួកគាត់មានភាពក្លាហាន។

អែល ខៀល 	យកឃ្មុំ	Harvest honey from bees	ពាក្យនេះសំដៅលើ សកម្មភាពជនជាតិកួយដែលរស់នៅក្បែរព្រៃធំ និងក្បែរព្រៃភ្នំ។ ជាប្រពៃណី បុរសៗដែលមានចំណេះដឹង និងជំនាញក្នុងការយកឃ្មុំលើដើមឈើធំៗ ពួកគាត់ត្រូវបែងចែកមនុស្សក្នុងក្រុមដើម្បីយកឃ្មុំបាន។ ក្រោយពីយកឃ្មុំបាន ពួកគាត់ធ្វើការបែងចែកផលប្រយោជន៍ដល់គ្នា។ មួយផ្នែកទៀតពួកគាត់ដាក់ជារបស់រួមនៅពេលលក់បានលុយគឺពួកគាត់បែងចែកកម្រៃស្មើៗគ្នា។ ក្រៅពីនេះពួកគាត់ចាត់ចែងកូនឃ្មុំជាអាហារ ទឹកឃ្មុំសម្រាប់បរិភោគឬលក់ ព្រមទាំងយកក្រមួនឃ្មុំទៅចម្រាញ់ដើម្បីប្រើប្រាស់ជាមធ្យោបាយផ្សេងៗទៀតក្នុងកម្មវិធីប្រពៃណី។
អែល ហាខ 	យកឪម៉ាល	Obtain larvae from a wasp nest	ពាក្យនេះសំដៅលើ សកម្មភាពក្រុមបុរសជនជាតិកួយ បាននាំគ្នីគ្នាទៅយកឪម៉ាលតាមវាល ឬតាមព្រៃរបោះ។ ពួកគាត់ប្រើប្រាស់ចំណេះដឹងខ្ពស់ក្នុងការយក ដោយសារវាជាសត្វមានទ្រនិចនិងពិសខ្លាំង។ ពួកគាត់ដុតជាមួយស្លឹកបំពក់ពីខាងក្រោមឲ្យមានផ្សែង រួចហើយពួកគាត់ឡើងកាត់សំបុកទំលាក់ចុះក្រោម ហើយយកកូនឬពងឪម៉ាលដែលនៅតាមក្រាសនៃសំបុក។ ពួកគាត់យកកូនឬពងវាធ្វើជាអាហារផ្សំជាមួយគ្រឿងទេសផ្សេងៗទៀតបង្កើតបាននូវរស់ជាតិឆ្ងាញ់។
អែល បាំខ ស្រខ/ បាំខលៃ 	យកទំពាំងឬស្សី ឬទំពាំងខ្លី	Harvest bamboo shoots	ពាក្យនេះសំដៅសកម្មភាពដែលជនជាតិកួយ ទាំងស្ត្រី និងបុរសនាំគ្នាទៅកាច់ទំពាំងដែលមានដុះនៅតាមដងអូរ តាមស្ទឹង ឬតាមប្រឡាយដើម្បីយកទៅធ្វើជាបន្លែដែលអាចហូបបានភ្លាមៗ ឬទុកហូបបានយូ ឬអាចទុកលក់បានជាប្រាក់ចំណូល។

OPKC

សម្របសម្រួល និងចងក្រងដោយ

លោក ហ៊ីង ម៉ុនណាត

អ្នកស្រាវជ្រាវ OPKC

ថ្ងៃទី៣០ ខែមីនា ឆ្នាំ២០២៤

ឃ OPKC

សូមអរគុណដល់ម្ចាស់មូលនិធិ

និងសូមអរគុណដល់មិត្តអ្នកអាន!

សំណាងល្អ និងជោគជ័យគ្រប់ភារៈកិច្ច!